

СПЕЦИФІКА ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ЕПІЛЕПСІЇ ТА ІНСУЛЬТАХ

Любич І. Д., студ. (гр. КВ-82, ФПМ КПІ ім. Ігоря Сікорського); Іваненко О. А., студ. (гр. КВ-82, ФПМ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. Наведено основні інформаційні аспекти про епілепсію та інсульт. Розглянуто кроки першої допомоги та основні рекомендації у випадках виникнення чи загострення даних захворювань.

Ключові слова: перша допомога, інсульт, епілепсія, надзвичайні ситуації, напад, судоми.

Abstract. The main informational aspects about epilepsy and stroke are given. The steps of first aid and the main recommendations in cases of occurrence or exacerbation of these diseases are considered.

Keywords: first-aid, stroke, epilepsy, emergencies, seizure, convulsions.

Вступ. Коли кожна хвилина на вагу золота, – вкрай важливо не розгубитися. Щоб врятувати чиесь життя, необхідно володіти спеціальними знаннями. Близько 1% людей по всьому світу хворі на епілепсію. Близько 13% всіх смертей відбуваються через інсульт. Варто дізнатися більше про те, як допомогти у таких ситуаціях, та, можливо, врятувати комусь життя.

Мета роботи: описати такі критичні ситуації як епілепсія та інсульт. Для тих, хто відчуває пробіл у знаннях і брак практики, але хоче бути готовим надати допомогу близькій людині або пересічному перехожому на вулиці після нещасного випадку – навести основні кроки першої допомоги. Розглянути основні помилки, які допускаються при першій допомозі.

Епілепсія. Епілепсія належить до групи хронічних захворювань головного мозку. Її найбільш характерний прояв – напади з порушенням руху, чутливості та психіки. Епілептичні напади викликаються пухлинами у мозку, які негативно впливають на нервові зв'язки. Ступінь важкості нападів відрізняються за тривалістю та інтенсивністю, але має однотипний характер і проявляється схожими зовнішніми ознаками. Повністю вилікувати епілепсію неможливо, але, якщо систематично проводити медикаментозну терапію, є змога контролювати напади у 70% випадків [1]. У більш серйозних випадках є можливість хірургічно впливати на мозок та покращити стан хворого.

Спровокувати розвиток даного захворювання можуть наступні чинники:

- перенесені черепно-мозкові травми;
- генетичні порушення в структурі головного мозку;
- перенесені захворювання мозку;
- наслідки інфекційних захворювань;
- порушення кровообігу в голові.

Чинники, які сприяють розвитку захворювання:

- стреси, емоційне перенапруження;
- перевтома;

- різкі зміни кліматичних умов в регіоні проживання.

При епілептичному нападі слід суворо дотримуватись наступних рекомендацій:

- 1) Знайти максимально безпечне місце для людини.
- 2) Покласти постраждалого на плоску поверхню, під головою має бути м'яка підстилка, або речі для запобігання травми голови.
- 3) Не можна насильно стримувати рухи, оскільки є ризик травмувати людину, або себе.
- 4) Звільнити постраждалого від одягу та перевернути постраждалого на бік, щоб слина або кров не заповнили дихальні шляхи.
- 5) Не намагатися розкрити рота постраждалому.
- 6) Не намагатися влити рідину або ліки.
- 7) Коли судоми припиняться потрібно перевірити дихання людини та негайно розпочати серцево-легеневу реанімацію, якщо дихання відсутнє.
- 8) Викликати бригаду швидкої медичної допомоги за номером 103 та забезпечити нагляд за постраждалим до приїзду бригади медичної допомоги [2].

Також доцільно розглянути основні помилкові ствердження щодо епілепсії:

- 1) «Під час епілептичного припадку в постраждалого може запасти язик». Насправді, це фізично не можливо.
- 2) «Під час нападу, необхідно покласти людині щось до рота». Тверді предмети можуть нанести шкоду щелепі або слизовій оболонці рота.
- 3) «Епілепсія відноситься до інфекційних захворювань». Це суцільна нісенітниця. Заразитися епілепсією неможливо.
- 4) «При епілептичному випадку потрібно одразу викликати 103». Більшість нападів при епілепсії не є критичними, одразу телефонувати до швидкої не обов'язково. Потрібно лише вчасно та правильно допомогти постраждалому, а в деяких випадках – просто не нашкодити.

Інсульт. Інсульт – це гостре порушення мозкового кровообігу. Воно виникає при закупорюванні чи розриві судин головного мозку. При цьому порушується система кровопостачання до великих півкуль, нейрони перестають отримувати поживні речовини та помирають. Часто інсульт є ускладненням хронічних захворювань, пов'язаних із підвищенням артеріального тиску. Інсульт буває двох видів. Найчастіше, це ішемічний (більше 80% випадків), який починається через звуження та закупорювання судин головного мозку. Порушенню кровообігу в цьому випадку сприяють згустки крові та чужорідні тіла, що потрапляють до кровотоку. Другий вид інсульту – геморагічний. Він супроводжується виходом крові з мікроциркуляторного судинного русла – системи руху крові по судинах різних об'ємів. Крововилив може бути зумовленим розривом судини або виведенням з ладу її стінки. Такий інсульт розвивається дуже швидко, за декілька хвилин. Виникає гострий біль у голові,

постраждалий непритомніс, може початись блювота. У тканинах мозку виникає гематома, яка здавлює його ближні відділи [3].

Основні чинники підвищення ризику інсульту:

- систематичне куріння, вживання алкоголю, наркотиків;
- наднизька фізична активність, неактивний спосіб життя;
- ожиріння, зайва вага;
- артеріальна гіпертензія (високий рівень кров'яного тиску);
- цукровий діабет;
- порушення сталого серцевого ритму (миготлива аритмія);
- атеросклероз;
- підвищення рівню холестерину.

Найбільш типові ознаки інсульту:

- для людини становиться складним посміхнутись, куточок губи несвідомо опускається донизу;
- у постраждалого виникає складність спілкування, людина стає не здатною вільно розмовляти;
- ослаблення кінцівок, людина не може підняти руки або для неї це стає досить важким;
- слабкість та оніміння частин тулуба та кінцівок;
- значна частина випадків, за яких інсульт супроводжується лише виникненням сильного головного болю [4].

Перша допомога при нападі інсульту.

Після негайного виклику бригади швидкої допомоги необхідно діяти наступним чином:

1) Якщо постраждалий втратив свідомість, його положення необхідно зафіксувати для вільного дихання. Надати доступ до свіжого повітря.

2) Якщо є можливість, виміряти рівень артеріального тиску, записати показники та передати лікарю бригади швидкої допомоги.

3) Якщо є змога, визначити час початку інсульту. Дані також передати лікарю бригади швидкої допомоги.

4) Не треба панікувати та відразу намагатись зменшити артеріальний тиск. Таке явище зумовлене адаптацією головного мозку до такої екстреної ситуації.

5) До приїзду бригади швидкої допомоги постраждалому не варто давати ніяких ліків та годувати [5].

Основні помилкові твердження щодо інсульту:

1) «Після нападу інсульту шкідливо пити каву». Насправді ж, помірне вживання меленої кави, зеленого та чорного чаю, а також чорного шоколаду призводить до зменшення ймовірності нападів інсульту, інфаркту й смерті через захворювання систем кровообігу.

2) «Крапельниці – невід'ємна складова лікування після інсульту». За статистикою крапельниці використовуються лише 1-2 доби після загострення.

3) «Якщо ознаки інсульту пройшли, надалі лікування не є обов'язковим». Якщо людина перенесла інсульт, навіть у досить легкій формі, їй у будь-якому випадку необхідна консультація лікаря-невролога та відповідні обстеження, які визначають подальшу профілактику для зменшення ризику рецидиву.

Висновки. Було розглянуто такі критичні ситуації, як епілепсія та інсульт. За статистикою, такі випадки трапляються досить часто, тому необхідно знати як допомогти людині у таких ситуаціях. Визначено чіткий порядок дій, щоб звести негативні наслідки до мінімуму. Розглянуто декілька типових помилок та дій, яких припускаються під час допомоги. Важливо пам'ятати, що холодний розум, відсутність паніки і обізнаність – відіграють ключову роль у таких ситуаціях.

Науковий керівник: Полукаров Ю. О., к.т.н., доц. (каф. ОПЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Література

1. Eadie, MJ. Shortcomings in the current treatment of epilepsy. Expert review of neurotherapeutics 12.
2. <https://ns-plus.com.ua/2019/05/16/persha-dopomoga-pry-napadi-epilepsiyi/>
3. <https://suprun.doctor/zdorovya/yak-zapobigti-insultu-ta-shho-robiti-yakshho-vin-trapitsya.html>
4. <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/neinfekciyni-zakhvoryuvannya/sercevo-sudinni-zakhvoryuvannya/insult>
5. Предупреждение инфарктов и инсультов. Не будьте жертвой. Предохраните себя – ВОЗ, 2005.